

Árkossy István

Betűzuhatag

Árkossy István

(1943, Kolozsvár) festő-
művész, grafikus, Budapesten
él, Szolnay Sándor-díjas

Polcomon, mint rendhagyó munkatáborban, úgy sorakoznak egymás mellett a szellem foglyai, fogvatartói – a könyvek; hol lazábban némi kényelemben, hol helyszűke miatt préselve-szorongva. Ők, a múlt, a jelen, a jövőendő tevékeny napjainak néma segítőmunkásai, koronázatlan királyai, csendes napszamosai, komornái és komornyikjai, egységesen papírruhába öltöztetve, fontos vagy kevésbé fontos életük üzeneteivel, rettenetes jóslataival, jegyzett, formás fejezetekbe sűrített bizonyításokkal, igazolásokkal és önigazolásokkal, más szóval: a kihegyezett lét számtalan monokróm és monoton vagy színes árnyalatával, ahogy a sors egymás mellé rendelte őket ott, abban a számukra fenntartott térség pár négyzetcentiméteres életterében. Papírból készült hangtalan agyaghadserg ez. Igen, ők ott strázsálnak türelemmel, szolgálatra készen, szolgálatra várva, szolgálatra születve egybeterelten és agyba tároltan, s öröm, ha megnyílhatnak, amikor kell, ha épp szükség van rájuk; ilyenkor útjukra eresztik a történetek végtelen szalagsorát, hisz, noha volt egyszer egy vadnyugat, de volt egyszer egy vadkelet is, ahonnan tényeket hordoznak, cáfolnak; úgy, ahogy azt a könyvek szokásukhoz híven megértőn vagy provokatívan általában teszik. És megteszik, tekintetünket keresve, ők, a nyomdafestékbe dermedt Gutenberg-galaxis szellemsugárzású állócsillagai. Közben némaságuk feszítőereje folyamatosan sugározza a történelem eseménykapszulájának tanújeleit, hozsannázott vagy sárba döngölt, de itt már

örök érvényűként lejegyzett dokumentumait. Nincsenek tekintettel szomszédaikra, s az azokban foglalt ideákra sem, hisz nincs kötelező érvényű kommunikáció a könyvek demokratikus papírtársadalmában, csak kötelező érvényű egyéni létezés vagy nemlétezés, túlélés vagy megsemmisülés van. S amint megérintjük egy kiadvány papírbársony arcát, máris villan a szellemi aknavető bensőjéből áradó értelemszikra, ami hordja-viszi teóriák energiáit, jegyzett életeket, tündökléseket, zuhanásokat, megvéd és kiolt eszméket, érveket állít fel, állításokat dönt le, megsokszoroz, vagy aprít, kettőbe, százba vág, erőnek erejével, ahogy azt az osztódás tiszta matematikai rendje, miként a favágásnál, úgy az eszmehasogatástól is megkívánja. Mindahányban rejtett üzenet lapul; valami, valakiről és valamiért, így a cselekménynek bár esélye legyen harsonaszóval bevonulni az irodalomtörténelembe, hogy ott is örökké ne csak az Idő legyen privilegizált, ami mindenhova hívatlanul érkezik, belerágva, belefészkelve magát időtálló betonbunkerébe. S az írói gondolat igyekszik lábbon, talpon, észnél maradni, úgy, ahogyan tud. Jegyzi önmagát finoman hurkolt és ívelt, tört és tagolt vonalak betűképleteiben, az agy titkosírásának, rovásírásának és megrovás-írásának vonalszövevényeit bogozgatva, borzolgatva, a historikus századok láncszemeivel egybefonva, ami könyvnek születvén, már alapszinten hallgatásra lett ítélve. Hogy a forma és tartalom egysége és kétsége csak kellő érdeklődés kényszerítő hatására fed-

hesse fel titkát, akkor, ha a históriafolyam hömpölygő gondolat-árjának kincse mégis elolvasásra vagy megismerésre várna. Bajor Andor kiváló Erdélyben élt író, költő, ezt üzeni: „A könyvek is élnek, vidulnak, öregednek és elporladnak, akár az emberek. Volt közöttük rab is és száműzött, aki talán évszázadokig szenvedett poros polcokon, ládák börtönében, s csak diadalmas forradalmak után jelenhetett meg a fényben, térhetett a népek szívébe, édes otthonába.”

Mindjárt mellettem, mint az athéni Parthenón oszlopsora az Akropoliszon, úgy magasodik öt pompás kötetben a székelyföldi születésű, egykori Utunk-szerkesztőtárs, novella- és regényíró Szabó Gyula *A sátán labdái* című, több mint kétezer oldalas dokumentumokban életre keltett gigantikus história-tára, zúgó regényfolyama Erdély megviselt 17–18. századi koráról, túlélésének esélyeiről. Aztán mellette fehérlik-feketéllik a *Carmina Burana*-kötet karoling-minuszculák betűstílusával tervezett címlapja Szász Endre illusztrációit őrizve, még abból az időből, amikor a kulturált, nagystílű és poétikus mesterrajzoké volt a jelen; ehhez simul Wesselényi István *Sanyarú világa* két testes kötetben, megsárgulva már a Kriterion Könyvkiadó egykori, legendás „Fehér Könyvek” sorozatában. Némileg több helyet kíván Pápai Páriz Ferenc *Pax corporisa*, az alacsony, kézre álló, testes kis kötet, könnyű pergetni lapjain az időt, ahol a mulandóság alig több mint oldalszámozás kérdése. Ennek közvetlen szomszédja Bod Pétertől a *Magyar Athenas*, valamint a Művelődéstörténeti tanulmányok sorozatból az *Ódon*

Erdély. És mint a székelyföldi Madéfalván a veszedelem szomorú emlékezetű eseményeit idéző monumentum, úgy magasodik ki sorából a kiváló művészettörténész B. Nagy Margit *Stílusok, művek, mesterek, Erdély művészete 1690–1848 között* példásan gazdag műtörténeti gyűjteménye, Transzilvánia porladó költörténeti múltjának felmérésében, tartalomhoz illő, szép kiállításban. A *Régi szavak szótára*, a szürke köpenyes eminenciás zamatos szó-ízeinek aromakínálattal lett másabb a többinél, és semmi köze nincs a vele szomszédos Mario de Micheli *Az avantgardizmus* című, elismert szakmai alapművéhez. A sor, a sorok sorai viszont nem állnak le, hullámzanak tárolón, könyvben egyaránt, begyűjtik és lenyelik az Időt, fittyet hányva a világra a maguk párhuzamos világával, élve és leélve csendes-harsány életüket. Az egyszerű deszkapolc pedig lesz magasztos gondolatok zarándokhelye, szent hona, temploma, fontos szavak üzenetfala. Hogy ma is kellőképpen visszhangozhasson Kós Károlytól a *Kiáltó szó*; hogy lebegessen a sztoikus tisztánlátás; a harmatcseppben Áprily halk, Transzilván-csillogása; Galilei monomániája; Apáczai *Magyar logikácskája*; Savonarola villámló szavai; Szent Ferenc békéje és Cortez háborúja, vagy Julianus barát megfáradt léptei és Kőrösi Csoma végső pihenője a magányos magasban. Pedig ez csak papír, mind-mind kínai ajándék-papír, Gutenberg invenciójával felékesítve, bár nem tekercsben, mint amiben az egykori mindentudás Alexandria könyvtárában füstté lett. De papír. Pernye és hamu könnyen lesz belőle, hisz ami éghető, az elég. A szellem viszont megmarad.